

Handleiding Brains Ahead! interventie bij
Licht Traumatisch Hersenletsel (LTH)

Voor u ligt de handleiding behorend bij de Brains Ahead! interventie. De interventie is bedoeld voor kinderen met Licht Traumatisch Hersenletsel (LTH) in de leeftijd van 6-18 jaar oud en hun ouders/verzorgers. Onderzoek heeft aangetoond dat de interventie effectief klachten na LTH (zoals vermoeidheid, post-commotionele klachten, en post-traumatische stress symptomen) op de lange duur helpt voorkomen, succesvol de kwaliteit van leven verbetert, en kinderen helpt bij het op succesvolle wijze opbouwen van activiteiten en participatie na LTH. Aanvullend bleek uit onderzoek dat de uitvoering van de Brains Ahead! interventie in de klinische praktijk haalbaar is en geïmplementeerd kan worden. Het gaat hier derhalve om een evidence based interventie.

De interventie dient te worden gegeven door een zorgprofessional (zoals een nazorgverpleegkundige, basispsycholoog of ergotherapeut) die ervaren en geschoold is in het werken met kinderen met Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH). We adviseren om per ziekenhuis (en/of regio) afspraken welke zorgprofessional de interventie aanbiedt.

Om de interventie op de juiste wijze uit te kunnen voeren en de betrouwbaarheid en effectiviteit ervan te kunnen waarborgen zijn enkele zaken van belang. Deze zaken worden in deze handleiding uitgelegd.

1. Procedure

De interventie bestaat uit twee contactmomenten, waarvan er vooral behoefte is aan het eerste contactmoment op 1-2 weken na het letsel. De interventie heeft dan ook het beste effect wanneer deze in een vroegtijdig stadium na het LTH wordt aangeboden aan het kind/ de jongere en ouder(s)/verzorger(s).

2. Inhoud

- 1) Het eerste contactmoment bestaande uit een face-to-face afspraak op 1-2 weken na het letsel:
 - U gaat na in hoeverre er sprake is van klachten/ problemen bij het kind als gevolg van het letsel. U gebruikt hierbij de Klachtenlijst (appendix 1);
 - U verstrekt mondelinge informatie over de gevolgen van LTH, over prikkelgevoeligheid en over belasting/ belastbaarheid. Daarnaast geeft u adviezen over de manier waarop activiteiten en participatie het beste kunnen worden opgebouwd. Dit doet u aan de hand van de presentatie Brains Ahead! met bijbehorende presentatietekst. Let u erop dat u de juiste leeftijdscategorie voor de presentatie en presentatietekst selecteert en dat u stopt vanaf de sheet '*Aanvullende informatie*'.
 - U verstrekt, indien er klachten/ problemen op de Klachtenlijst zijn aangegeven, alleen specifieke informatie over de klachten/ problemen die door het kind/ de jongere en ouder(s)/verzorger(s) zijn aangegeven. Dit doet u aan de hand van de presentatie Brains Ahead! vanaf de sheet '*Aanvullende informatie*' (selecteert u alstublieft weer de juiste leeftijdscategorie) en aan de hand van het document Specifieke klachten bij kinderen en jongeren na LTH. Let u erop dat u **alleen** de specifieke informatie over klachten/ problemen gebruikt over de klachten/ problemen die door het kind/ de jongere en ouder(s)/verzorger(s) zijn aangegeven op de Klachtenlijst.
 - U overhandigt de informatiemappen (1 voor ouders en 1 voor kind/ jongere). Er zijn verschillende versies voor het kinderen <12 jaar en ≥ 12 jaar oud;
 - U maakt een telefonische afspraak die ongeveer 1-2 weken na deze afspraak plaatsvindt.
- 2) Het tweede contactmoment bestaat uit een telefonische afspraak:
 - U gaat na of er nog nieuwe vragen zijn bij het kind/ de jongere en ouder(s)/verzorger(s) die te maken hebben met (de gevolgen van) het letsel. Indien er vragen zijn, kunt u deze beantwoorden voor zover uw expertise dit toelaat. Indien er medische vragen zijn adviseert u het kind/ de jongere en ouder(s)/verzorger(s) om (ook) contact op te nemen met de huisarts.

LET OP:

- Indien u vanuit uw expertise vermoedt dat overige (psychosociale) problemen een rol spelen bij het niet volledig herstellen van het kind na deze interventie, adviseert u dan het kind/ de jongere en ouder(s)/verzorger(s) om dit met de huisarts te bespreken. Mogelijk is een verwijzing naar een psycholoog dan van meerwaarde.
- Mochten er vanuit de omgeving (bijv. school) vragen zijn, dan kunt u met het kind/ de jongere en ouder(s)/verzorger(s) overleggen of u hierover benaderd mag worden en op welke wijze. Let u erop dat u om informatie te mogen verstrekken aan de omgeving altijd vooraf toestemming nodig hebt van het kind/ de jongere (afhankelijk van de leeftijd) en ouder(s)/verzorger(s).

Relevante publicaties

- Renaud MI, van de Port IGL, Catsman-Berrevoets CE, Bovens N, Lambregts SAM, van Heugten CM. The Brains Ahead! intervention for children and adolescents with mild traumatic brain injury and their caregivers: rationale and description of the treatment protocol. Clin Rehabil. 2018;32(11):1440-1448.
- Renaud MI, Klees C, van Haastregt JCM, Catsman-Berrevoets CE, van de Port IGL, Lambregts SAM, van Heugten CM. Process evaluation of 'Brains Ahead!': an intervention for children and adolescents with mild traumatic brain injury within a randomized controlled trial. Clin Rehabil. 2020;34(5):688-697.
- Renaud MI, van de Port IGL, Catsman-Berrevoets CE, Köhler S, Lambregts SAM, van Heugten CM. Effectiveness of the Brains Ahead! intervention: Six months results of a randomized controlled trial in school-aged children with mild traumatic brain injury. J Head Trauma Rehab. [published online ahead of print, 2020 May 27].

Appendix 1. Klachtenlijst

Sommige kinderen houden na Licht Traumatisch Hersenletsel (LTH) klachten. Onderstaand een lijst met de meest voorkomende klachten na LTH. Misschien heeft uw kind/heb je nergens last van, dat kan en is natuurlijk fijn. Ook dat willen we dan graag weten. We gaan nu de veel voorkomende klachten een voor een af en ik zal u/jou steeds vragen of uw kind/je hier last van hebt of niet.

1. Heeft uw kind/ Heb jij sinds het LTH last van hoofdpijn, mentale vermoeidheid, slaapproblemen, spanning en/of stress? U/Je kunt denken aan (sneller) moe worden in een drukke omgeving, wisselend presteren over de dag, lezen of computergebruik leidt tot moeheid, moeite met in slaap vallen, moeite met doorslapen, het gevoel dat je steeds onder druk staat, somberheid, neerslachtigheid.

Ouder(s) over het kind:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Kind over zichzelf:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

2. Heeft uw kind/ Heb jij sinds het LTH last van problemen met aandacht en concentratie? U/Je kunt denken aan moeite met aandacht bij het spel of de les te houden, moeite met opletten, vaak zitten te 'dromen', snel afgeleid door geluiden van buiten, rommel of anderen om zich heen, moeite om taken af te maken of zich hiervoor in te spannen, moeite om dingen tegelijkertijd te doen (zoals luisteren en aantekeningen maken, of opruimen en praten tegelijk).

Ouder(s) over het kind:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Kind over zichzelf:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

3. Heeft uw kind/Heb jij sinds het LTH moeite met de efficiëntie van informatieverwerking? U/Je kunt denken aan dat je dingen minder snel kunt begrijpen dan voorheen, het lijkt alsof je trager denkt dan voorheen, je minder snel op gang komt met bijvoorbeeld een opdracht dan voorheen, je meer tijd nodig hebt om de lesstof te begrijpen, je moeite hebt met het volgen van de ondertiteling van een film of het kunnen volgen van de uitleg van de leerkracht.

Ouder(s) over het kind:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Kind over zichzelf:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

4. Heeft uw kind/ Heb jij sinds het LTH moeite met het leren van nieuwe informatie? U/Je kunt denken aan dat nieuwe informatie of lesstof vaak moet worden herhaald om te blijven kleven, moeite om direct na een verhaal de inhoud na te vertellen.

Ouder(s) over het kind:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Kind over zichzelf:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

5. Heeft uw kind/Heb jij sinds het LTH problemen met het geheugen (met name korte termijn en werkgeheugen)? U/Je kunt denken aan moeite om na het weekend te vertellen wat hij/zij in het weekend gedaan heeft, na de les niet meer weten wat er in de les is behandeld, vergeten van spullen/huiswerk, vergeten van terugkerende afspraken zoals de gymles of training na schooltijd, moeite met het onthouden van meerdere opdrachten in één keer.

Ouder(s) over het kind:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Kind over zichzelf:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

6. Heeft uw kind/Heb jij sinds het LTH moeite met bewegen (motoriek en evenwicht)? U/Je kunt denken aan onhandig lijken, dingen omstoten, zich moeten vasthouden aan de tafel, bank of muur bij het lopen door de gang of het huis, vaak struikelen, moeite met veters strikken of knopen vastmaken, moeite met priegelwerk.

Ouder(s) over het kind:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Kind over zichzelf:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

7. Heeft uw kind/Heb jij sinds het LTH moeite met executieve processen (bijv. planning en organisatie, impulsiviteit)? U/Je kunt denken aan moeilijk kunnen kiezen uit verschillende spellen, moeite om iets van een voorbeeld na te maken, moeite met het plannen van (week)taken, moeite met het inschatten van de duur van een activiteit, moeite met het op orde houden van de slaapkamer of het bureau, moeite met het overzien van consequenties, eerst doen en dan pas denken, vaak een gesprek onderbreken, grapjes maken op verkeerde momenten.

Ouder(s) over het kind:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Kind over zichzelf:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

8. Heeft uw kind/Heb jij sinds het LTH moeite met persoonlijke en sociale ontwikkeling (bijv. angst of gebrek aan initiatief)? U/Je kunt denken aan moeite met een ander te vragen om samen te spelen of een opdracht samen te maken, geen vragen stellen uit zichzelf, niet uit zichzelf aan taken beginnen, overschat/onderschat zichzelf, bang om te falen/geen nieuwe dingen willen proberen, zich niet kunnen inleven in de ander, moeite met interpreteren van emoties en gedrag van anderen, bang om zich in de situatie te begeven waarin het LTH is opgelopen (bijv. tijdens sport LTH opgelopen; bang om te sporten), bang om alleen gelaten te worden, snel huilen.

Ouder(s) over het kind:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Kind over zichzelf:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

9. Heeft uw kind/Heb jij sinds het LTH moeite met spreken en/of taalvaardigheden? U/Je kunt denken aan het niet begrijpen van een opdracht/ blijven vragen/opdracht onjuist uitvoeren, geschreven woorden niet begrijpen, moeite met het begrijpen van lange zinnen, weinig taal gebruiken maar veel met gebaren doen, niet op de juiste woorden kunnen komen of woorden in de verkeerde betekenis gebruiken, moeite met het onder woorden brengen van eigen gevoel of gedachten.

Ouder(s) over het kind:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Kind over zichzelf:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

10. Heeft uw kind/Heb jij sinds het LTH moeite met het gebruik van zintuigen (zien, horen, voelen, ruiken, proeven)? U/Je kunt hierbij denken aan wazig of dubbel zien, last hebben van fel licht, minder goed tegen harde geluiden kunnen, schrikken van (plotselinge) aanraking, meer behoefte hebben om dingen aan te raken (waar voorheen bijv. alleen naar gekeken hoefde te worden), last hebben van vreemde geurtjes waar anderen geen last van hebben, verminderde reuk, last hebben van vervelende smaak in de mond/droge mond, verminderde smaak, overgevoelig reageren op licht, geluid, aanraking, geur, smaak.

Ouder(s) over het kind:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Kind over zichzelf:

- ☐ Ja, meer dan voor het LTH
- ☐ Ja, hetzelfde als voor het LTH
- ☐ Nee

Colofon

Uitgave van het Brains Ahead! projectteam

Auteurs: mw. dr. M.I. Renaud, mw. N. Bovens, mw. dr. C.E. Catsman-Berrevoets, mw. dr. I.G.L. van de Port, mw. dr. S.A.M. Lambregts en mw. Prof. dr. C.M. van Heugten

Vormgeving: Logo-ontwerp Brains Ahead! door Nina van Styrum, Illustraties door Mesj Media

Druk: April 2020

© Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van alle auteurs uit het Brains Ahead! projectteam.

De Brains Ahead! interventie is samengesteld vanuit een multidisciplinaire samenwerking bestaande uit neurologen, kinderrevalidatieartsen, neuropsychologen, een ergotherapeut, een bewegingswetenschapper en (ouders van) kinderen met licht traumatisch hersenletsel.

De interventie is tot stand gekomen met financiële ondersteuning van het Johanna Kinderfonds en Handicap.nl.

Voor vragen of opmerking over de interventie kunt u een e-mail sturen naar het Expertisecentrum Hersenletsel Limburg via: ehl@maastrichtuniversity.nl

